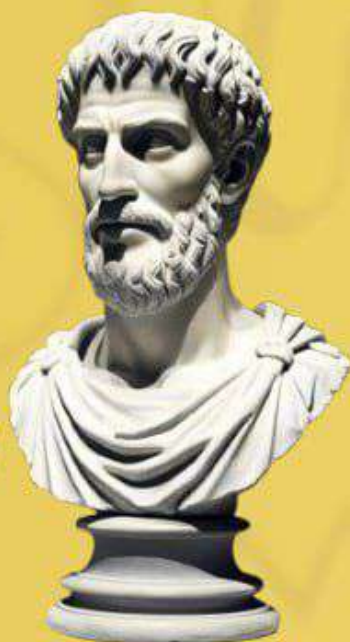

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ НАН УКРАЇНИ ІМ. Т.Г.ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ УКРАЇНІСТИКИ ВАРШАВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (ПОЛЬЩА)
SCHOOL OF ENGLISH, ТРІНІТІ-КОЛЕДЖ, ДУБЛІН (ІРЛАНДІЯ)
DIASPORA SCIENTIFIQUE UKRAINIENNE EN FRANCE
(УКРАЇНЬСЬКА НАУКОВА ДІАСПОРА ФРАНЦІЇ, ФРАНЦІЯ)
ГРУЗИНО-УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ МОВИ ТА КУЛЬТУРИ
ГРУЗИНСЬКОГО МІЖНАРОДНОГО УНІВЕРСИТЕТУ GIU (ГРУЗІЯ)

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

МАТЕРІАЛИ

«ЯК ГОМЕР СТАВ СІМПСОНОМ:
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КЛАСИЧНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ В СУЧАСНОМУ
ЛІТЕРАТУРНОМУ
ТА МЕДІАПРОСТОРИ»

25-26 ВЕРЕСНЯ 2025 РОКУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Бердянський державний педагогічний університет
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра української та зарубіжної літератури і порівняльного
літературознавства

**ЯК ГОМЕР СТАВ СІМПСОНОМ:
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КЛАСИЧНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ В СУЧАСНОМУ
ЛІТЕРАТУРНОМУ ТА МЕДІАПРОСТОРИ**

**Матеріали
Міжнародної наукової конференції**

Бердянськ–Запоріжжя, 2025 рік

УДК 82.09:82.091:37.016(082)

Редакційна колегія

Харлан О.Д., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства;
Табакова Г.І., кандидат філологічних наук, доцент; **Свіца Т.В.**, кандидат філологічних наук

*Друкується за рішенням вченої ради
соціально-гуманітарного факультету
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 2 від 09.2025)*

С 43 Як Гомер став Сімпсоном: інтерпретація класичної літератури в сучасному літературному та медіапросторі: матеріали Міжнародної наукової конференції / ред. кол. О.Д. Харлан, Г.І. Табакова, Т.В. Свіца. Бердянськ: БДПУ, 2025. 142 с.

У збірнику вміщено матеріали доповідей і повідомлень міжнародної наукової конференції, що відбулася на базі соціально-гуманітарного факультету Бердянського державного педагогічного університету. Конференцію було присвячено питанням інтерпретації класичної літератури в сучасному літературному та медіапросторі; проблематика доповідей спирається на потреби наукового літературознавства та практики викладання літератури у контексті інтерпретації класичного письменства. Матеріали збірки можуть бути використані вчителями та студентами-філологами, викладачами, аспірантами, а також усіма, хто цікавиться сучасними проблемами дослідження літератури.

УДК 82.09:82.091:37.016(082)

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несуть автори

© Бердянський державний педагогічний університет, 2025

© Автори статей, 2025

ЗМІСТ

Адамчук Н.В.	Барокові герої творів Валерія Шевчука: у пошуках справжності	7
Бітківська Г.В.	Інтерпретація міфу про Деметру і Персефону в романі-фентезі Скарлетт Сент-Клер «Доторк темряви»	11
Богданова М.І.	Вербальні засоби створення маскулінного образу містера Рочестера у романі Ш. Бронте «Джейн Ейр»	15
Варецька С. О., Маценка С. П., Тарасюк Я. П.	Візії минулого: міфологема Кассандри як ключ до розуміння сучасності в романі «Кассандра курить папіроси» Анни Безпалої .	18
Вещикова О. С.	Класика в медіаепоху: нові прочитання «Кайдашевої сім'ї» в літературному та візуальному просторі України	22
Вишницька Ю.В.	Ідіостильові варіації концепту сліпоти у творах раннього модернізму і постмодернізму .	26
Гальчук О.В.	Горацій Андрія Содомори: рецепція та інтерпретація	30
Головань Т.П.	Герой класичної української літератури: до проблеми переосмислення	34
Горбач Н. В.	«Націоналізація» біблійного міфу в оповіданні В. Шевчука «Самсон»	38
Гурдуз А.І.	Типологія трансформації образів – утілень добра і зла у фентезійному літературно-мистецькому просторі першої чверті XXI століття	43
Гуцалюк А.В.	Класика крізь призму детективу: інтертекстуальні діалоги у творчості Андрія	

	Кокотюхи	46
Донська М.І.	Від Рильського до Андруховича: античні «пам'ятники» в українській традиції	48
Дроздовський Д.І.	Трансформація образу трьох відьом у «Макбеті» Івана Уривського: стратегія транссимволізації	51
Дуброва О.В.	D'oh! Or how to: the role of the Simpsons in learning spoken English	55
Зарва В.А.	Нове життя старих історій: як класичні наративи адаптуються в нових медіа	59
Кобилко Н.А.	Авторська інтерпретація міфу про песиголовця в містичному трилері Олександра Завари	62
Конєва М. І.	Засоби репрезентації сюжетних колізій у літературних мемах	66
Костромицький Р.І.	Між деконструкцією та новою щирістю: специфіка рецепції феномену масовості/елітарності культури постмодернізмом та метамодернізмом	69
Литовська О.В.	«Лісістрати» ХХІ сторіччя: стратегії переосмислення	73
Мельнікова Ю.О.	Трансформація казкових жіночих архетипів у серіалах	76
Микитин І. Я., Юрчак Г.М.	Меми літературного походження у сучасному медіадискурсі	81
Нікоряк Н. В.	«Сни Едіпа» (2016): кінематографічна рецепція античного сюжету	85
Овсяницька Г. В.	Специфіка осмислення античних образів у сучасній поезії війни: образ Кассандри у вірші Олеся Ільченка «Моїм батьками подобалося	

	це ім'я...»	89
Перепльотчикова С.Є.	Human sacrifice in the modern world through the cinema lens: Euripides' Iphigenia in Aulis vs Lanthimos' the Killing of a sacred deer	95
Петрова Озель Л.П.	Проблеми міжкультурної комунікації у мовно- літературній освіті	97
Сажина А. В.	Переосмислення класичної літератури у сучасній українській мережевій мікропоезії . . .	100
Скорина Л.В.	«Наталка Полтавка» Івана Котляревського на сцені Черкаського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені Тараса Шевченка: спроба осучаснення класики	104
Сніговська О.В.	Міфологія війни: грецькі класичні архетипи у сучасному креолізованому тексті	108
Малахиті А.В.	Особливості адаптації та трансформації античних міфологічних мотивів у текстах сучасної української літератури	112
Сопіна О.А.	«Стамбул: місто та спогади» Орхана Памука: літературні класики як культурні орієнтири . .	115
Сухомлинов О.М.	Дискурс Саффо в фільмі «Сафо. Кохання без меж»	119
Тверігінова Т.І.	Новітні філологічні підходи до перекладу реklamних текстів	123
Федоренко О. Б.	Втрачений і знайдений: інтерпретація образу блудного сина у прозі про російсько- українську війну	127
Харлан О.Д.	Микола Хвильовий: Аякс(и) симфонії свідомості	130
Хоменко Г.І.	Функціонування міфічного образу в	
Школа В.М.		

	драматичній сцені Лесі Українки «Іфігенія в Тавріді»	133
Школа І.В.	Netflix і троянський кінь: як стрімінгові платформи переосмислюють античні сюжети .	135
Штейнбук Ф. М.	Про нице як про високе: феномен матеревбивства	138

Бітківська Г.В.,
доктор філологічних наук,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МІФУ ПРО ДЕМЕТРУ І ПЕРСЕФОНУ В РОМАНІ-ФЕНТЕЗІ СКАРЛЕТТ СЕНТ-КЛЕР «ДОТОРК ТЕМРЯВИ»

Міф про Деметру і Персефону належить до традиційних сюжетів світової культури, елементи якого неодноразово відтворюються в багатьох мистецьких творах (гомерівський гімн «До Деметри», «Метаморфози» Овідія, Дж. Л. Берніні, Дж. Вазарі, Я. Йорданс, Рембрандт, П. Рубенс, Ф. Лейтон, Е. де Морган, тексти А. Теннісона, Е. Джеймс, В. Вулф, Л. Глік, С. Сент-Клер та інших). Поглиблене трактування або нову інтерпретацію здобувають мотиви примусового викрадення Персефони під час збирання квітів, втрати Персефоною свободи руху і влади над своїм тілом, смутку Деметри за дочкою і її пошуків, повернення Персефони до матері, пояснення циклічних змін у природі тощо.

У творах може втілюватися рецепція окремого міфологічного образу, наприклад, Персефони в поетичних збірках Луїзи Глік «Ararat», «The Wild Iris». Досліджуючи особливості поетичної творчості Л. Глік, Л. Анісімова зауважує, що традиційно образ Персефони пов'язаний з природними циклами «народження-вмирання», він «символізує безсмертя, перебуваючи на межі реального та інфернального, проте Глік дещо трансформує її образ, позбавляє сакральності й містичності, тим самим актуалізує тілесність буття» [1, 205].

На основі базового міфу, за допомогою долучення інших персонажів з пантеону богів-олімпійців та зміни часопростору, авторська інтенція може генерувати масштабне епічне полотно, прикладом чого є цикл сучасної американської письменниці Скарлетт Сент-Клер про Гадеса і Персефону із семи романів (2019–2024). Наразі авторка пропонує певну послідовність для ознайомлення з ними, що забезпечує цілісність сприйняття тексту [4, 8].

Цикл романів С. Сент-Клер про Гадеса і Персефону здобув прихильність читачів і зацікавлення науковців. Н. Городнюк досліджує в ньому художні особливості трансформації міфу про Деметру, Гадеса та Персефону, аналізує психологічні аспекти характерів персонажів та стосунків між ними, визначає засоби художнього «втілення сучасних популярних психологічних теорій про токсичні стосунки, газлайтинг, аб'юз, тривожну та уникаючу прив'язаність, невротичне кохання, проблеми з комунікацією тощо» [4, 14]. Водночас основні лінії інтерпретації цього міфу окреслюються передовсім у першому романі «Доторк темряви» (2019) [5], що спонукає розглянути його детальніше.

Дія роману розгортається в сучасному просторі, промовистими маркерами якого є урбаністичні топоси Нових Афін і Олімпії. Хоча описи культурно-освітніх закладів Нових Афін (університет, бібліотека) є в романі, значно більше акцентуються місця для розваг – кав'ярні, нічний клуб, мережа гральних закладів, туристичні об'єкти, що є характерною ознакою масової культури. Опис Олімпії нагадує абзац із туристичного путівника: *«Це місто було однією з найпопулярніших туристичних принад у Новій Греції. Саме там боги збиралися на Раду і мали неосяжні маєтки. Коли Божественні кудись вирушали, чимало будинків і прилеглих садів були відкриті для екскурсій»* [5, 24].

Поряд з реальним світом смертних існує інфернальний Підземний світ, до якого Персефона вперше потрапляє не з примусу, викрадена, як у міфі, а з власної цікавості, пройшовши крізь стіну в кабінеті Гадеса. Основною ознакою Підземного світу в класичній версії міфу є темрява [3, 254]. Проте в романі він зовсім не такий. Рецепція Персефони позбавлена страху, вона здивована тим, що бачить: Підземний світ *«видавався таким нормальним, таким прекрасним. Наче зовсім новий світ під світом. Небо тут було неосяжне й світле, але Персефона не бачила сонця, повітря не здавалося ні теплим, ні холодним, хоча від вітру, що ворухив траву і її волосся, вона здригнулася. У тому вітрі вчувалося поєднання ароматів: солодких квіткових, прямих і запаху попелу. Саме так пахнув Гадес»* [5, 95].

Персефона пізнає Підземний світ в кілька етапів. Після першого ознайомлення з окремими місцевостями вона отримує уявлення про складники й розміри Підземного світу, розглядаючи його мапу. Богиня бачить на мапі річки Стікс і Лету, палац Гадеса, сад Асфodelь, однак не бачить Елізіум і Тартар. Гадес пояснює їй, що тільки ті, кому він «довіряє найбільше», можуть бачити усю карту. Отож богиня весни розуміє, що ще не здобула такої довіри. Пізніше до Персефони приходять відчуття Підземного світу як спільного з Гадесом простору після балу вознесіння, на якому вона почувається королевою.

Образ Персефони в романі зображено найдетальніше, на відміну від античних текстів, де увага фокусується на образі Деметри. Персефона веде спосіб життя, типовий для молодшої особи, що прагне успіху в соціумі: вона старанно здобуває в університеті фах, який обрала самостійно. Заради професійної реалізації вона, без згоди матері, переводиться з факультету ботаніки на журналістику і добивається стажування в найбільшій газеті міста – «Новинарні Нових Афін». Дівчина розумна, спостережлива, рішуча, співчутлива, здатна на ризиковані вчинки, вона зізнається, що прагне найбільше свободи і пригод. Її образ значно багатогранніший порівняно з

гімном «До Деметри», де ескізно окреслено її вдачу кількома епітетами: згадується, що вона світла, розумна, прерозумная, прегарна [3, 252–255]. У романі «Доторк темряви» характер Персефони розкривається через її вчинки, роздуми, спілкування з іншими персонажами. Її сила виявляється в бунті проти матері, пристрастність гартується в коханні до Гадеса, позбавлення «темряви» (за визначенням Гекати, це її гнів, страх, образа) – через самоусвідомлення й вибір жити і серед смертних і в Підземному світі. Професія журналістки, яку обрала Персефона, спонукає її до певного дистанціювання від того, що з нею відбувається. Богиня весни опиняється між двох контрактів: згідно з першим, вона має створити життя в Підземному світі; згідно з другим, написати статтю про володаря Підземного світу Гадеса для газети, у якій відбувається її стажування. Процес творення допомагає їй пізнати світи, у яких вона опиняється, і свою божественну сутність. Зрештою вона навчається застосовувати магію, подібно до того, як у іншому художньому творі зображено шлях Кассандри до «опанування даром провидіння за допомогою раціоналістичного аналізу кожної миті життя і навіть смерті» [2, 133].

Отже, у романі «Доторк темряви» С. Сент-Клер зберігає основні мотиви міфу про Деметру і Персефону, але здебільшого модифікує їх; наприклад, мотив насильного викрадення зображено як підступний контракт із Гадесом, внаслідок чого на руці Персефони з'являється мітка. Дівчина сприймає цей контракт як насилля над собою, бо не знала його умов і не погоджувалася на нього. Письменниця створює оригінальне трактування характеру Персефони, осучаснює її прагнення, проте ідеалізує комплекс її етичних цінностей. Психологія дівчини розкривається в складних стосунках матір'ю, Гадесом та іншими персонажами, зокрема й епізодичними. Нові елементи сюжету – кохання Персефони і Гадеса та освоєння Персефоною божественної магії. Рамка роману-фентезі може слугувати безпечним простором для обговорення важливих проблем. Досвід протагоністки у сфері почуттів, самопізнання, освоєння божественної магії, комунікації з доброзичливими і ворожими до неї персонажами, передусім з Деметрою, Гадесом, Лексою, має самостійне значення і потребує спеціального дослідження.

Література

1. Анісімова Л. В. Особливості поетичної творчості Луїзи Глік. *Закарпатські філологічні студії*. 2025. Вип. 39. Т. 1. С. 201–207.
2. Бітківська Г. В. Сновидіння як структурний елемент у повісті К. Вольф «Кассандра». *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2011. Вип. 22 (1). С. 132–142.

3. Гімн до Деметри / перекл. І. Франка // Франко І. Я. Зібрання творів у п'ятдесяти томах. Т. 8. Поетичні переклади та переспіви. Київ : Наукова думка, 1977. С. 242–257.
4. Городнюк Н. А. Трансформація міфу про Деметру, Гадеса та Персефону у циклі романів Скарлетт Сент-Клер «Гадес і Персефона». *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Філологія. 2024. Вип. 30. С. 7–17.
5. Сент-Клер С. Гадес і Персефона. Книга 1 : Доторк темряви / перекл. з англ. Г. Литвиненко. Київ : Вид-во Букшеф, 2024. 400 с.